

นิสารท กองมงคล 2549: ขับลื้อ: กรณีศึกษาในอำเภอเชียงคำและอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา) สาขาศรีวิชาพันธุ์วิทยา ภาควิชาศิลปนิเทศ
ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ เขียนทองกุล, ศศ.ม. 461 หน้า
ISBN 974-16-2710-6

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีหน้าที่ทางสังคม และการเปลี่ยนแปลง
ของการขับลื้อของชาวไทลื้อ อำเภอเชียงคำและอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาพบว่าขับลื้อ เป็นศิลปะการขับร้อง ในลักษณะวรรณกรรมผสมดนตรี ประกอบด้วย
ผู้ขับร้องที่เรียกว่า “ช่างขับ” และผู้บรรเลงดนตรีที่เรียกว่า “ช่างปี่” รูปแบบในการแสดงขับลื้อเริ่มจาก การฟาย
ครุหรือไหว้ครู จากนั้นช่างปี่และช่างขับจะเกริ่นนำเข้าสู่บทขับ ช่างขับจะเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เป็นทำนอง
โดยมีผู้บรรเลงทำนองคลอไปจนจบเพลง ช่างขับจะหยุดพักช่วงสั้น ๆ เป็นครั้งคราว แต่ช่างปี่จะบรรเลงอยู่
ตลอดเวลา

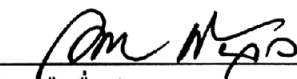
ระบบเสียงของขับลื้อ มี 9 เสียง ไม่เท่ากัน แต่ทำนองที่ใช้ในการขับ มี 5 เสียง ระยะห่างระหว่างเสียง คือ
276, 219, 125 และ 200 เซ็นต์ ตามลำดับ

คำขับในแต่ละบทมีจำนวนคำในแต่ละวรรคไม่เท่ากัน การสัมผัสสระระหว่างวรรคหรือระหว่างบท
จะใช้คำพ้องรูปและพ้องเสียง สัมผัสส่วนใหญ่จะสัมผัสจากคำท้ายของวรรคต้นไปยังคำหนึ่งคำใดในวรรค
ต่อไป หรือบางวรรคอาจไม่มีสัมผัสเลย และไม่มีการบังคับเอก โท

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีพบว่า ทำนองของขับลื้อเป็นแบบ Progressive มีผิวพรรณ
(Texture) เป็นประเภททำนองเดี่ยว (Monophony) โครงสร้างบทเพลง (Form) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ท่อนนำ
ท่อนทำนองเพลง และท่อนจบ กลุ่มเสียง (Mode) ที่ใช้เป็นระบบ 5 เสียง (Pentatonic) แบบไทลื้อ มีช่วงกว้าง
ของเสียง (Range) เท่ากับ 820 เซ็นต์ กระบวนจังหวะ (Rhythm pattern) ของแต่ละบทเพลงจะมีจำนวนของ
รูปแบบไม่เหมือนกัน จะขึ้นอยู่กับความยาวของบทเพลงหรือทำนองการขับในแต่ละครั้ง รูปลักษณะท่วงทำนอง
(Melodic contour) พบ 3 รูปแบบ คือ ทำนองต่อเนื่องเชื่อมโยง (Conjunct) ทำนองขึ้น ๆ ลง ๆ (Undulating)
และทำนองไม่ต่อเนื่องขึ้นลงหรือสลับเสมอ (Terrace) ทิศทางการดำเนินทำนองขับลื้อ พบ 3 ลักษณะ คือ การ
เคลื่อนที่แบบเรียงเสียงสลับขึ้นลง การเคลื่อนที่แบบกระโดดข้ามเสียงและการเคลื่อนที่แบบซ้ำเสียงเดิม

หน้าที่ทางสังคมของขับลื้อมีไว้เพื่อความบันเทิง และใช้กล่อมเกลาคิดใจผู้ฟัง รูปแบบของการขับ
บทขับ ตลอดจนการสืบทอด ยังคงยึดถือเป็นแบบเก่าที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษในสิบสองปันนา
และมีการส่งเสริม เผยแพร่ เพื่อให้ขับลื้ออยู่คู่กับสังคมของชาวไทลื้อสืบไป

นิสารท กองมงคล
ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

18 / 01.01 / 49